

3. **Важливість технічної складової.** Не варто економити на сервісах, якими користуєтесь чи плануєте застосовувати. Якість послуг та відсутність обмежень виведуть онлайн-освіту на новий рівень. У нинішній ситуації це необхідні інвестиції, які забезпечать максимально ефективний функціонал різних освітніх установ [5].

Список використаних джерел

1. В. Громовий: зворотний бік дистанційного навчання. URL: <http://osvita.ua/blogs/73109/> (дата звернення 08.05. 2020).
2. Навчи мене вчитися. Як полтавські школи й виші працюють дистанційно. URL: <https://zmist.pl.ua/news/navchi-mene-vchitisa-yak-poltavski-shkoli-i-vishi-pracyuyut-distanciino>
3. Словник іншомовних слів / за ред О. С. Мельничука. Київ, Головна редакція УРЕ, 1974. С. 601.
4. Ставлення вчителів до дистанційного навчання. По той бік екрану. URL: <https://pedpresa.ua/201801-stavlennya-vchyteliv-do-dystantsijnogo-navchannya-po-toj-bik-ekranu.html> (дата звернення 30.04.2020).
5. Що відбувається з освітою в умовах карантину. URL: https://biz.ligazakon.net/ua/analytics/194213_shcho-vdbuvatsya-z-osvtoyu-v-umovakh-karantinu (дата звернення 07.05.2020).

*Скубій Н. І.,
магістрантка факультету педагогіки і психології
(спеціальність «Психологія»),
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м. Тернопіль)*

ЕМПАТІЙНІСТЬ ЯК ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩА ВЛАСТИВІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Проблема розвитку емпатійності в учителів початкових класів є особливо актуальною на сучасному етапі реформування вітчизняної системи початкової освіти, оскільки передбачає перехід до гуманістичної, особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії з учнями. Як відомо, вчитель є для учнів молодшого шкільного віку беззаперечним авторитетом, яскравим прикладом для наслідування. Від його емпатійного ставлення до дітей залежить не тільки їхнє емоційне благополуччя, а й формування у них моральних якостей, самооцінки, успішність навчання загалом.

Тому педагогічна діяльність потребує не лише володіння широкими й різноманітними професійними знаннями та вміннями, а й вимагає наявності у

вчителя певних психологічних якостей. Важливе значення як для ефективності спілкування вчителя з учнями, так і для формування морально-ціннісної сфери особистості дитини має емпатія.

На думку Т.В. Василишиної, емпатія є здатністю суб'єкта до відображення емоційних переживань, внутрішнього світу іншої людини, що дає можливість партнерам досягати взаємоузгодження позицій, взаєморозуміння у процесі міжособистісної взаємодії [1].

Як зазначає Л.П. Журавльова, «емпатія є складною психологічною системою забезпечення Я – Ти-зв'язку при взаємодії людини зі світом, специфічною формою відображення об'єктивної реальності, якою є внутрішній (суб'єктивний) життєвий світ іншої людини» [2, с. 21].

Дослідники виокремлюють такі види емпатії: емоційну, засновану на механізмах проекції й наслідування моторних та афективних реакцій іншого; когнітивну, що базується на інтелектуальних процесах (порівняння, аналогія тощо); предикативну, що проявляється як здатність передбачати афективні реакції іншого в конкретних ситуаціях [2; 4].

Аналіз наукових джерел з проблеми розвитку емпатії свідчить про різноманіття напрямків у дослідженні цього феномена. Так, зокрема, емпатія трактується як: 1) емоційний відгук на переживання інших людей (В.В. Бойко, М.Д. Левітов). При такому підході до емпатії підкреслюється її динамічний і процесуальний характер; 2) когнітивний процес, що передбачає розуміння внутрішнього світу іншої людини, а також включає рефлексію внутрішніх станів, думок і почуттів самого суб'єкта емпатії (В.І. Войтко, А.П. Сопіков та ін.); 3) взаємодія афективних (емоційних), когнітивних (пізнавальних) і конативних (поведінкових) характеристик особистості (С.Б. Борисенко, Л.П. Журавльова та ін.).

На думку Л.П. Журавльової та М.М. Шпак, емпатія є ключовим психологічним механізмом розвитку міжособистісного емоційного інтелекту, який забезпечує здатність людини розуміти й управляти емоціями інших людей [3].

Емпатійне ставлення вчителя до учнів передбачає рівність психологічних позицій учасників спілкування, взаємне проникненням у світ почуттів та переживань один одного, здатність співчувати, співпереживати, допомагати. Принципово важливою умовою співпраці вчителя та учня є вміння бачити світ очима дитини.

Розвитку емпатії у вчителів важливого значення надавали відомі педагоги. Так, на думку В.О. Сухомлинського, завдання вчителя пізнавати серцем усе, чим живе, що думає, з чого радіє й чим засмучується дитина [5]. Однак педагогічна практика свідчить, що значна кількість вчителів усе ще

відчуває труднощі у застосуванні психологічних знань в практичній діяльності, має невисокий рівень емпатії, психологічної компетенції, не достатньо обізнані у вікових та індивідуально-психологічних особливостях учнів [1; 6].

На нашу думку, в сучасних умовах гуманізації системи початкової освіти, саме емпатійність як професійно значуща властивість особистості вчителя забезпечує успішність міжособистісної взаємодії з учнями, є одним із шляхів реалізації суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії. Тому перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці психологічних засобів розвитку емпатії у вчителів початкових класів.

Список використаних джерел

1. Василюшина Т. В. Емпатійні здібності вчителів: психологічний аспект. *Практична психологія та соціальна робота*. 1999. № 4. С. 37–38.
2. Журавльова Л. П. Психологія емпатії : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 328 с.
3. Журавльова Л. П., Шпак М. М. Емпатія як психологічний механізм розвитку міжособистісного емоційного інтелекту. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, III (25). 2015. Вип. 49. С. 85–88.
4. Словарь практического психолога / сост. С. Ю. Головин. Минск : Харвест, 2003. 800 с.
5. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям / Вибрані твори : у 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 3. С. 5–279.
6. Чебыкин А. Я. Теория и методика эмоциональной регуляции учебной деятельности : науч.-метод. пособие. Одесса : Астропринт, 1999. 158 с.

*Слободянюк О. Л.,
аспірантка,*

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль*

ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА

Проблема діалогізації освіти ставала предметом наукових досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців (К. Абульханова-Славська, В. Андрієвська, В. Борисенко, Г. Балл, І. Бех, Л. Виготський, Н. Волкова, І. Зязюн, В. Кан-Калик, Г. Кляцька, А. Мудрик, Г. Радчук, Л. Щерба, Л. Якубінський та ін.), які вказували на важливість діалогу для оптимізації процесу навчання й розвитку професійних та соціально важливих якостей майбутніх фахівців. Г. Радчук у своїх дослідженнях зазначає, що аналіз